

Tények és tabuk

KARSAI GÁBOR,
a GKI
Gazdaságkutató
vezérigazgató-
helyettese

Vajon szebb képet mutat-e Magyarország a Magyar Nemzeti Bank (MNB) pár hete megjelent első Versenyképességi jelentése, mint a nagy nemzetközi intézmények versenyképességi listái? A kérdés azért is indokolt, mert a kormányzat és az MNB vezetői több ízben is kritizálták, túlzottan szubjektívnek minősítették ez utóbbiakat. Vitatták, hogy a magyar gazdaság objektív kritériumok alapján is az EU sereghajtói közé tartozna, s úgy vélték, hogy Magyarország versenyképessége igenis javult 2010 óta.

Az MNB elemzésében a vizsgált indikátorok több mint 90 százaléka deklaráltan objektív, vagyis nem vélemény jellegű. A szubjektívnek nevezett mutatók figyelmen kívül hagyása azonban nem egyszerűen technikai kérdés, mivel ezzel részben kikerülhető a negatívumok okainak számbavétele. Például elkerülhető a szembenézés azzal, hogy a versenyképesség problémái mennyire vezethetők vissza a magyar modellre, illetve az ezzel adekvát gazdaságpolitikára. A jelentés például a termelékenység növeléséhez a „támogató üzleti és szabályozói környezet” kialakítását vár-

ja az államtól, ám ennek eszközeként főleg a közigazgatás digitalizálását és a bürokrácia csökkentését említi. Vagyis elfeledkezik például a tulajdon- és általában a jogbiztonság hiányáról, a siker lojalitástól, nem pedig a versenyben való helytállástól való függéséről, a korrupcióról, noha ezek igencsak befolyásolják a cégek működését. Ily módon fel sem vetődik olyan lépések szükségessége, amelyek érintik a nemzeti együttműködés rendszerét.

Hasonlóképpen: az elemzés bemutatja, hogy az üzleti szféra számára európai összehasonlításban magasak az energiaárak, illetve a bankköltségek; ennek gazdaságpolitikai okairól – így a rezsi-csökkentésről vagy a bankadóról – azonban már említés sem történik. A politikai tabuk létét jól mutatja az is, hogy a jelentés gyakorlatilag meg sem említi az EU-támogatások gazdasági folyamatokban játszott lényeges szerepét, még a külső adósság csökkenése kapcsán sem.

Az MNB elemzése az egyes mutatókat az EU átlagához és a másik három visegrádi országhoz hasonlítja. Ezekből azonban nem készül összegző, úgyneve-

zett kompozit index, vagyis nemzetközi versenyképességi lista. Ennek híján természetesen az európai sereghajtók közé sem kerülhet Magyarország. A jelentés ugyanakkor rögzíti, hogy „Magyarország a legtöbb területen valóban elmarad a régiós társak teljesítményétől, bár annak mértéke számos esetben kisebb a szubjektív megítélésre is nagyban támaszkodó nemzetközi felmérések által tükrözöttnél”. Vagyis a jelentés lényegében megerősíti a nemzetközi listák figyelmeztetését, amelyek szerint igencsak nagy baj van a magyar versenyképességgel, azonban jórészt megelégszük a statisztikai tények rögzítésével, ajánlásaiban pedig tartózkodik a gazdaságpolitikai kritikától.

A tények azonban így is önmagukért beszélnek. A jelentés kiemeli, hogy „a munkatermelékenység terén még mindig nem érjük el a 2008-as válság előtti szintet, valamint elmaradunk az unió és a régió átlagos értékeitől”. Vagy: „az állami közigazgatási kiadások GDP-arányos mértéke Magyarországon számottevően meghaladja mind az Európai Unió, mind a V3-ak átlagát”, továbbá a magyar export és ipari termelés koncentrációja 2014-ben már meghaladta a visegrádi országok átlagát a high-tech szektoron belüli termelés visszaesésének, valamint a járműipar további térnyerésének következtében.

A jelentés egyik legfontosabb megállapítása szerint a magyar gazdaság számára a megfelelő mennyiségű és minőségű humán tőke biztosítása a legnagyobb feladat, ami az oktatási, egészségügyi és demográfiai trendek megváltoztatását igényli. E témák kapcsán az elemzés sokkal kritikusabb, mint a kormányzati retorika. Például megállapítja, hogy „a magyar diákok ugyan az elvárt módon megtanulják a tananyagot, ugyanakkor a tanultakat nem tudják megfelelő mértékben alkalmazni”, s különösen nagy probléma, hogy nálunk a régiós átlag duplája a korai iskolaelhagyók aránya. Tanulságos az is, hogy az egészségügyre fordított összes magyar kiadás magasabb a régiós átlagnál, ezen belül azonban az állami kiadásoké jóval átlag alatti. A potenciálisan elvesztett életek száma (a megelőzhető okból bekövetkező halálozás) folyamatosan csökken, de a legmagasabb a régióban.

A jelentés 106 versenyképességi indikátort mutat be egy kis grafikon és a hozzá tartozó rövid elemzés formájában. E fontos és gyakran nem közismert tények rávilágítanak a magyar gazdaság erősségeire és gyengeségeire, s fontos diagnózissá állnak össze. Az átfogó változtatáshoz azonban előbb-utóbb a gazdaságpolitikai tabukkal is szembe kell nézni.